

D O M

afsagt den 24. november 2010 af Vestre Landsrets 3. afdeling (dommerne Lis Sejr, Eva Staal og Trine Poulsen (kst.)) i ankesag

V.L.

Karin

(advokat Henrik Ejlersen, Viborg)

mod

Forsikring A/S

(advokat Jens Andersen-Møller, Århus)

Retten i Randers har den 20. november 2009 afsagt dom i 1. instans (BS

Påstande

For landsretten har appellant, Karin , gentaget sin påstand for byretten.

Indstævnte Forsikring A/S, har principalt påstået dommen stadfæstet. Forsikringsselskabet har gentaget sin subsidære påstand for byretten.

Supplerende sagsfremstilling

Arbejdsskadestyrelsen har den 3. november 2010 besvaret et spørgsmål om baggrunden for, at der i udtalelsen fra 2007 er givet tillæg for psykisk men. Arbejdsskadestyrelsen har endvidere oplyst, at psykiske gener i form af flashbacks efter en belastende hændelse normalt opstår inden for 6 måneder efter hændelsen. Psykiske symptomer forværres almindeligvis ikke over tid, og det er sandsynligt, at de kan bedres over tid. Endelig oplyser Arbejdsskadestyrelsen, at det er styrelsens opfattelse, at Karin psykiske men som følge af ulykken er opstået før Arbejdsskadestyrelsens udtalelse af 23. juli 1999.

Forklaringer

Karin har supplerende forklaret, at hun ikke blev indlagt efter påkørslen, og hun tog hjem efter at have været på skadestuen. Hun husker ikke, om hun på skadestuen blev spurgt om, hvorvidt hun havde været bevidstløs, og hun husker ikke rigtig, hvad hun blev spurgt om. Hjemme lå hun i sengen en ugestid. Hun var meget forslået, havde hovedpine og kastede lidt op og havde svært ved at gå. Hun var også svimmel, og den ene arm var helt lilla. Hun sov det meste af tiden. Hendes læge henviste hende til fysioterapi. Hun blev behandlet i nakken, ryggen og venstre ben, men fysioterapien hjalp ikke, og hun prøvede så kiropraktorbehandlinger. Hun blev tilbudt smertestillende medicin, men ville hellere prøve noget alternativt, og hun har fået kraniosacral terapi frem til en gang sidste år. Hun var sygemeldt i en længere periode. Da hun fik afslag på den første pensionsansøgning, blev hun også frataget retten til kontanthjælp. Hun fik tilbud om at komme i revalidering og dermed oppebære revalideringsstøtte. Herefter fik hun tilkendt førtidspension. Pensionssagen blev senere genoptaget på hendes foranledning. Lige efter påkørslen overskyggede de fysiske smerter det hele, og det er forklaringen på, at de psykiske problemer først senere fik overtaget. Hun havde det godt med, at Conni Fensbo i 2006 stillede den psykiatriske diagnose, post traumatisk stresssyndrom. Hun husker ikke, hvornår hun første gang omtalte flashbackoplevelserne over for en læge. Hun oplever, at flashbackoplevelserne er blevet værre med tiden.

Procedure

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Karin har herudover gjort gældende, at hun efter almindelige processuelle regler har krav på genoptagelse af sagen som følge af, at hun har været i utilregnelig uvidenhed om de psykiske følger.

Heroverfor har Forsikring gjort gældende, at der ikke foreligger undskyldelig uvidenhed, og at der i øvrigt ikke er grundlag for genoptagelse efter almindelige processuelle regler.

Landsrettens begrundelse og resultat

Af de grunde, som byretten har anført, tiltrædes det også efter bevisførelsen for landsretten,

at Karin _____ ikke har godtgjort, at betingelserne for genoptagelse af sagen efter § 11 i den dagældende erstatningsansvarslov er opfyldt.

Der er endvidere ikke grundlag for en genoptagelse af sagen på andet grundlag. Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke kan lægges til grund, at Karin _____ har befundet sig i en undskyldelig uvidenhed om sin psykiske tilstand.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

Statskassen skal betale sagsomkostninger for landsretten til _____ Forsikring A/S med 25.000 kr. Beløbet omfatter udgifter til advokatbistand. Landsretten har lagt vægt på sagens omfang og udfald.

Th i k e n d e s f o r r e t:

Byrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for landsretten til _____ Forsikring A/S med 25.000 kr.

De idømte sagsomkostninger skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Lis Sejr

Eva Staal

Trine Poulsen
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret

Viborg, den 24. november 2010

Anne Bo Skov
retssekretær

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 20. november 2009 i sag nr. BS 7-559/2008:

Karen

mod

; Forsikring

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen vedrører spørgsmål om ménerstatning efter et færdselsuheld den 29. maj 1993.

Sagsøgerens påstand er betaling af 186.832,68 kr. med procesrente fra den 29. maj 1993.

Sagsøgte s påstand er principalt frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end krævet og alene med procesrente fra tidspunktet for en eventuel forværrings indtræden.

Oplysningerne i sagen

Efter uheldet kom sagsøger på skadestuen. Der fremgår af skadejournalen, at hun ikke havde været bevidstløs. Ved en konsultation den 20. december 1993 er anført, at der ikke er nakkesmerter.

Den 22. august 1994 var sagsøgeren til undersøgelse hos overlæge Svend Boe, der har afgivet erklæring af 26. oktober 1994.

Den 3. april 1995 var sagsøgeren til undersøgelse hos speciallæge, dr. med. P. Kølle-Jørgensen, der har afgivet erklæring af samme dato.

Den 30. april 1995 var sagsøgeren til undersøgelse hos speciallæge Birgit Mosdal, der har afgivet erklæring af 1. juni 1995.

Den 12. december 1995 afgav Arbejdsskadestyrelsen sin første udtalelse i sagen.

Af en erklæring af 28. august 1997 fra psykolog Stig Juul Jakobsen fremgår, at sagsøgeren har været i behandling for smerter m.v.

Den 25. juni 1998 var sagsøgeren til undersøgelse hos speciallæge, dr. med. Finn Jensen, der har afgivet erklæring af 4. juli 1998.

Den 28. september 1998 var sagsøgerne til en ny undersøgelse hos overlæge Svend Boe, der har afgivet erklæring af 13. oktober 1998.

Den 15. marts 1999 var sagsøgeren til undersøgelse hos neuropsykolog Per Bernth Jensen, der har afgivet erklæring af 18. marts 1999.

Den 23. juli 1999 afgav Arbejdsskadestyrelsen sin anden udtalelse i sagen.

Den 24. november 1999 afsluttede sagsøgte sagen med udbetaling under henvisning til Arbejdsskadestyrelsens seneste udtalelse.

Den 24. marts 2004 var sagsøgeren til en ny undersøgelse hos neuropsykolog Per Bernth Jensen, der har afgivet erklæring af 26. marts 2004.

Den 9. november 2004 anmodede sagsøgeren om genoptagelse af sagen under henvisning til, at der var indtrådt en uforudset væsentlig forværring af sagsøgers helbredsmæssige tilstand.

Den 17. august 2004 meddelte Kommune, at det var besluttet at tilkende sagsøger mellemste førtidspension.

Den 14. juni 2005 blev der mellem parterne indgået aftale om suspension af forældelsesfristen.

Den 26. april 2006 var sagsøgeren til undersøgelse hos overlæge, dr. med Bo Voldby, der har afgivet erklæring af 1. maj 2006.

Den 5. december 2006 afgav overlæge Conni Fensbo en udtalelse efter at have foretaget en psykiatrisk undersøgelse af sagsøgeren.

Den 23. juli 2007 afgav Arbejdsskadestyrelsen sin tredje udtalelse i sagen.

Sagen har været forelagt Retslægerådet, der i en erklæring af 16. december 2008 har udtalt følgende:

"Spørgsmål A:

Er der holdepunkter for at fastslå, at sagsøger ved færdselsuheldet den 29. maj 1993 blev commotioneret?

I bekræftende fald bedes retslægerådet redegøre for, hvilke fund der støtter en sådan antagelse.

Ifølge skadejournalen dateret 29.05.93 havde sagsøgeren ikke været bevidstløs og udviste ingen symptomer tydende på hjernerystelse under opholdet på skadestuen. Der blev på skadestuen specifikt spurgt ind til sådanne symptomer.

Ifølge attest vedrørende uarbejdsdygtighed rekvireret af kommunen 11.06.93 (udfyldt af formodentlig egen læge om end man på den fremsendte fotokopi ikke kan se dato eller lægens navn) sygemeldes sagsøger i 14 dage fra den 29.05.93. I denne attest omtales ingen symptomer på eventuel hjernerystelse.

Ifølge egen læges journal henvises sagsøger 08.06.93 til krisehjælp hos psykolog samme dag som egen læge fjerner suturer fra såret på albuen. På dette tidspunkt omtales ingen symptomer som kan relatere til et eventuelt hovedtraume.

Smerter i nakken omtales i egne læges journal første gang 05.01.94 og kan derfor efter Retslægerådets opfattelse ikke anses for en direkte følge af ulykkestilfældet.

Speciallægeerklæringer udfærdiget 26.10.94 og 03.04.95 omtaler ingen symptomer tydende på følger efter kranietraume. Første gang der omtales mulig kortvarig bevidstløshed eller amnesi er i speciallægeerklæring dateret 01.06.95 altså 2 år efter ulykkestilfældet, men heller ikke i denne erklæring omtales gener som kunne give mistanke om post-komotionelt syndrom.

På den baggrund mener Retslægerådet, at sagsøger ikke har pådraget sig en hjernerystelse (commotio cerebri) i forbindelse med ulykkestilfældet 29.05.03, og derfor heller ikke noget post-komotionelt syndrom - uanset senere gentagne omtale af muligt kortvarigt bevidsthedstab i en række speciallægeerklæringer fra 01.06.95 og derefter.

Spørgsmål B:

Retslægerådet bedes oplyse, om der er objektive holdepunkter for at antage, at de i speciallægeerklæring af den 4. juli 1998 udarbejdet af Finn Jensen (bilag 21) omtalte kognitive forstyrrelser, er en følge af færdselsuheldet den 29. maj 1993, herunder om sagsøgeren ifølge Retslægerådets opfattelse har udviklet et postkomotionelt syndrom.

Det bedes i den sammenhæng oplyst, om sagsøgers symptomudvikling har været sædvanlig, herunder om de kognitive symptomer er opstået i en sådan tidsmæssig sammenhæng med færdselsuheldet den 29. maj 1993, at årsagssammenhængen findes sandsynligt.

Se besvarelse af spørgsmål A.

Spørgsmål C:

I speciallægeerklæring af 5. december 2006, udarbejdet af overlæge Conni Fensbo, beskrives en forværring i sagsøgerens tilstand, idet kortidshukommelsen angiveligt i højere grad svigter, og at sagsøgeren opgiver intensive oplevelser af flashback. Er der holdepunkter for at antage, at de i speciallægeerklæringen i bilag 7 beskrevne gener kan henføres til færdselsulykken den 29. maj 1993?

Egen læge fandt 10 dage efter ulykkestilfældet anledning til at henvise sagsøger til krisehjælp hos psykolog og ifølge psykiatrisk speciallægeerklæring 05.12.06 lider sagsøger af et post traumatisk stress syndrom. Imidlertid fremgår det af samme erklæring såvel som af egen læges journalnotater, at sagsøger også i årene forud for ulykkestilfældet i 1993 havde psykiske symptomer i form af depression og angst.

Efter Retslægerådets opfattelse kan de psykiske symptomer kun delvis relateres til ulykkestilfældet. Det er ikke muligt at præcisere, hvor stor en del af disse symptomer som specifikt kan tilskrives ulykkestilfældet.

Spørgsmål D:

Er der holdepunkter for at fastslå, at der i tiden efter den 23. juli 1999 er sket en væ-

sentlig og uforudset forværring af de gener, der er beskrevet i speciallægeerklæring udarbejdet af dr. med Finn Jensen den 25. juni 1998 og klinisk psykolog Per Bernth Jensens erklæring af 18. marts 1999?

I det omfang Retslægerådet måtte kunne relatere en sådan forværring til ulykken den 29. maj 1993, bedes Retslægerådet give en medicinsk forklaring på, hvordan forværringer kan optræde så længe efter et traume.

Det fremgår af specifik helbredsattest 04.02.04 og neurokirurgisk speciallægeerklæring 01.05.06, at sagsøger rapporterer tiltagende hukommelses- og koncentrationsbesvær i tiden efter 1999.

Det omtales i sidstnævnte erklæring, at en fornyet neuropsykologisk undersøgelse i marts 2004 (ej forelagt Retslægerådet) skulle have vist yderligere forringelse sammenlignet med 1999.

En eventuel forværring i tilstanden efter 1999 kan efter Retslægerådets opfattelse ikke tilskrives ulykkestilfældet.

Spørgsmål E:

I det omfang Retslægerådet ved besvarelsen af spørgsmål D måtte finde, at der i tiden efter 23. juli 1999 er indtrådt en forværring, der kan henføres til færdselsuheldet i 1999, ønskes det oplyst, om en sådan forværring er indtrådt før eller efter den 14. juni 2000.

Se besvarelse af spørgsmål D.

Spørgsmål F:

Giver sagen i øvrigt Retslægerådet anledning til bemærkninger?

Nej."

Under sagens forberedelse har sagsøgeren kort før hovedforhandlingen anmodet om tilladelse til en fornyet forelæggelse af sagen for Arbejdsskadestyrelsen, hvilket blev afslået ved Vestre Landsrets kendelse af 16. september 2009.

Sagsøgeren, Karen , har blandt andet forklaret, at hun på uheldstidpunktet alene registrerede, at hun blev ramt af bilen. Da hun kom til sig selv, lå hun i grøften. Hun har ingen fornemmelse af, hvor lang tid, hun var bevidstløs. På skadestuen var opmærksomheden hovedsagelig rettet mod hendes albue. Hun havde det generelt dårligt og lå i sengen en uge. Hun var meget forslået og havde svært ved at gå. Hun havde smerter i hele venstre side. Hun begyndte derfor efter henvisning fra sin læge at gå til fysioterapi, hvor hun blev behandlet på nakken og lænden. Senere fik hun også kiropraktorbehandling på ryggen. Hun havde det kropsmæssigt fortsat dårligt og fik kranio-sakral terapi på nakke, arm, muskler og væv. Terapien gav en smertelindring.

I 1989 var hun blevet opsagt fra sin stilling i banken. Hendes bror havde begået selvmord i 1988. Hun fik noget medicin, som hun ikke kunne tåle og var indlagt i en periode i 1989. Hun havde en depression i 2-3 måneder og

kom efterfølgende i arbejde i et andet pengeinstitut.

Efter uheldet har hun generelt haft det dårligt med at sidde i en bil og gå ture, hvor der er trafik. I de senere år, er der kommet flashbacks, og hendes angst er blevet større. Hun kan slet ikke tåle at sidde på bagsædet i en bil, og hun har fortsat problemer med at køre bil på steder, hvor hun ikke er kendt.

Hun er først blevet opmærksom på den egentlige diagnose efter konsultationen hos overlæge Conne Fensbo.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand i påstandsdokumentet gjort gældende

- "at sagsøgte i henhold til udtalelse af 23. juli 1999, bilag 2, fra Arbejdsskadestyrelsen har udbetalt ménerstatning på baggrund af en méngrad på 15%,
- at sagsøgte ved deres udbetaling uden forbehold har anerkendt, at der er årsagssammenhæng mellem sagsøgers gener fra nakke (12%) samt gener fra skulder (3%),
- at der efter sagens slutning i 1999 er sket en gradvis forværring af sagsøgers helbredstilstand i form af flashbacks om ulykken (psykisk mén),
- at Arbejdsskadestyrelsen ved vejledende udtalelse af 23. juli 2007, bilag 5, har vurderet méngraden til 18% og erhvervsevnetabet til 65% mod tidligere 15 og 50%,
- at Arbejdsskadestyrelsens forhøjelse af sagsøgers méngrad er begrundet i et tillæg for psykisk mén,
- at de psykiske symptomer, ifølge Retslægerådets besvarelse af spørgsmål C, delvis kan relateres til ulykkestilfældet,
- at sagsøger ikke forud for ulykken den 29. maj 1993 eller forud for sagens slutning i 1999 har haft psykiske gener i form af flashbacks,
- at sagsøger i henhold til ovennævnte har løftet bevisbyrden for, at der er årsagssammenhæng mellem sagsøgers psykiske gener i form af flashbacks og uheldet, herunder at generne er opstået efter sagens slutning i 1999,
- at der er tale om en uforudset ændring, der har medført en højere méngrad og at betingelserne for genoptagelse derfor er til stede, jf. EAL § 11 og

at sagsøger i henhold til ovennævnte har krav på erstatning, i alt kr. 186.832,68, svarende til den nedlagte påstand."

Sagsøgte har til støtte for frifindelsespåstanden i sit påstandsdokument anført følgende:

"Det bestrides, at betingelserne for genoptagelse i den dagældende erstatningsansvarslov § 11 foreligger opfyldt. sagen blev sluttet den 24. november 1999, og det er ikke godtgjort, at der med relation til ulykken den 29. maj 1993 efter dette tidspunkt er indtrådt væsentlig og uforudset forværring af Karin ~~h~~elbredstilstand "således at skadelidtes méngrad ... må antages at være væsentlig højere..."

Det bestrides, at det forhold, at Forsikring A/S tidligere på et dårligere oplyst grundlag muligt skulle have udbetalt for stor en godtgørelse, kan føre til en anden vurdering efter den dagældende erstatningsansvarslovs § 11.

Det må i overensstemmelse med almindelig lægelig erfaring og Retslægerådets svar på spørgsmål D lægges til grund, at en eventuel forværring af Karin Steggers tilstand efter 1999 ikke kan tilskrives ulykkestilfældet.

Det forhold, at en del af Karin ~~h~~ psykiske symptomer muligt i videre omfang allerede i forbindelse med sagens slutning burde have været henført til uheldet, giver ikke grundlag for genoptagelse.

Videre er Arbejdsskadestyrelsens seneste vurdering baseret på en anden méntabel end den, der var gældende på skadestidspunktet.

Det gøres subsidiært gældende, at et eventuelt erstatningskrav som følge af forværring er forældet, idet en sådan forværring i givet fald må anses for indtrådt før 14. juni 2000, hvortil bemærkes, at Forsikring A/S med virkning fra 15. juni 2005 meddelte suspension af forældelsesfristen.

Der er ikke grundlag for at kræve renter før en eventuel forværrings indtræden."

Rettens begrundelse og afgørelse

Under henvisning til Retslægerådets besvarelse af spørgsmål A lægger retten til grund, at sagsøger ved ulykken den 29. maj 1993 ikke pådrog sig en hjernerystelse. Det lægges endvidere til grund, at sagsøger derfor heller ikke har pådraget sig et postcommotionelt syndrom, uanset der i en række speciallægeerklæringer fra den 1. juni 1995 - mere end 2 år efter uheldet - og senere omtales et muligt kortvarigt bevidsthedstab i forbindelse med ulykken.

I efterforløbet er det blevet konstateret, at sagsøger har andre gener end de

rent ortopædiske. I speciallægeerklæring af 5. december 2006 konkluderes, at sagsøger har intense oplevelser af flashbacks, og at denne tilstand har været gennem mange år, samt at det posttraumatiske stresssyndrom synes at være stationært. I en psykologerklæring af 28. august 1997 beskrives, at sagsøger har været i behandling for smerter m.v., som hun pådrog sig ved ulykken i 1993, og at der ved behandlingen har været arbejdet med selve ulykken og angsten, og de dertilhørende flashbacks.

Retten lægger endvidere til grund, at sagsøger før ulykken i 1993 ifølge sin egen forklaring og egen læges journalnotater havde haft psykiske symptomer i form af depression og angst.

I overensstemmelse med Retslægerådets svar på spørgsmål C lægger retten yderligere til grund, at sagsøgers psykiske symptomer kun delvist kan relateres til ulykkestilfældet i 1993, og det ikke er muligt at præcisere, hvor stor en del af disse symptomer, som specifikt kan tilskrives ulykken. Retten lægger endelig i overensstemmelse med Retslægerådets besvarelse af spørgsmål D til grund, at en eventuel forværring af sagsøgers tilstand efter 1999 ikke kan tilskrives ulykken i 1993.

Efter en samlet vurdering af de foreliggende lægelige oplysninger - herunder også den neuropsykologiske erklæring af 26. marts 2004, som ikke har været forelagt Retslægerådet - finder retten, at sagsøger ikke har godtgjort, at betingelserne for genoptagelse af sagen efter § 11 i den dagældende erstatningsansvarslov er opfyldt.

Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til spørgsmålet om forældelse.

Efter det anførte tager retten den nedlagte frifindelsespåstand til følge.

I sagsomkostninger skal statskassen betale 45.000 kr. til sagsøgte. Beløbet udgør udgifter til advokatbistand.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, forsikring, frifindes.

I sagsomkostninger skal statskassen inden 14 dage betale 45.000 kr. til sagsøgte.

Otto Bisgaard

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Randers, den 20. november 2009.

Birgitte Mortensen, overassistent